

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН ІМЕНІ Б. Д. ГАВРИЛИШИНА**

Кафедра міжнародної економіки

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОГО
ПРАКТИЧНОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗАВДАННЯ ТА ТРЕНІНГУ З ДИСЦИПЛІНИ
«РИНОК ЄС»**

**Тернопіль
ЗУНУ
2022**

Навчально-методичні рекомендації щодо виконання комплексного практичного індивідуального завдання та тренінгу з дисципліни «Ринок ЄС» для бакалаврів освітньої програми «Міжнародна економіка», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка» / Укл. Стахова Н. В. – Тернопіль, ЗУНУ, 2022. – 24 с.

Укладач: *Стахова Наталія Володимирівна,*
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Рецензенти: *Куриляк Віталіна Євгенівна,*
д.е.н., професор,
професор кафедри міжнародної економіки

Дейнека Юрій Петрович,
начальник управління стратегічним розвитком
м. Тернополя Тернопільської міської ради

Відповідальний за випуск: *Зварич Ірина Ярославівна,*
д.е.н., професор,
завідувач кафедри міжнародної економіки

Затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
(протокол № 3 від 24.10.2022 р.)

ЗМІСТ

1. Опис дисципліни «Ринок ЄС»	4
2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Ринок ЄС».....	5
3. Структура залікового кредиту дисципліни «Ринок ЄС»	7
4. Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ).....	8
5. Тренінг.....	11
6. Методи оцінювання	13
7. Глосарій.....	14
8. Рекомендована література.....	20

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «РИНОК ЄС»

Дисципліна – «Ринок ЄС»	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна дисципліна
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 051 «Економіка»	Рік підготовки: ДФН – 4. Семестр: ДФН – 8.
Кількість змістових модулів – 2	Освітня програма «Міжнародна економіка»	Лекції: ДФН – 48 год. Практичні заняття: ДФН – 48 год.
Загальна кількість годин –150 год.	ступінь вищої освіти: бакалавр	Самостійна робота: ДФН – 48 год., в тому числі тренінг – 4 год. ІРС – 6 год.
Тижневих годин – 19 год., з них аудиторних – 12 год.		Вид підсумкового контролю: ДФН – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «РИНОК ЄС»

Метою навчальної дисципліни «Ринок ЄС» є формування у студентів знань та навиків у сфері європейської інтеграції та формування спільного ринку ЄС, включаючи ретроспективний аналіз особливостей створення ЄС та інституційного забезпечення реалізації політики європейської інтеграції; оцінку впливу процесів європейської інтеграції на соціально-економічний розвиток країн-членів ЄС, а також аналіз проблем та перспектив функціонування ЄС в контексті дезінтеграційних процесів на європейському континенті та вплив Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на подальші торговельно-економічні зносини між партнерами.

Завдання вивчення дисципліни. В результаті вивчення дисципліни «Ринок ЄС» студенти повинні знати:

- теоретичні засади дослідження розвитку та функціонування інтеграційних союзів;
- фактори, які впливають на дезінтеграційні процеси та їх наслідки для країн-членів;
- особливості розширення та інституційного управління ЄС;
- особливості спільної зовнішньої, оборонної та торговельної політики країн-членів ЄС;
- проблемні аспекти функціонування Єврозони та ЄС в умовах дезінтеграції на європейському континенті;
- виклики та можливості співробітництва між Україною та країнами ЄС в рамках підписаної Угоди про асоціацію та візової лібералізації між партнерами.

Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни:

- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до побудови ринкових стратегій, визначення передумов, можливостей та обмежень шкалування бізнесу, обґрунтування варіантів

приспособлення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності до умов, що змінюються;

- здатність до побудови бізнес-планів та систем контролінгу, їх інтеграції з процедурами капітального бюджетування та оцінкою ефективності інвестиційних рішень.

Передумови для вивчення дисципліни:

Дисципліна: «Ринок ЄС» має структурно-логічний зв'язок з наступними дисциплінами: «Міжнародна економіка», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Глобальна макро- та мікроекономіка».

Програмні результати навчання:

- здатність пояснювати інтеграційні та дезінтеграційні процеси на прикладі ЄС, аналізувати та змістовно інтерпретувати їх вплив на подальше функціонування ЄС й відносини між ЄС й Великою Британією;

- здатність проводити економічний аналіз функціонування Угоди про асоціацію між ЄС та Україною та в контексті цього оцінити розвиток суб'єктів господарювання, їх конкурентоспроможність на ринку ЄС.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ «РИНОК ЄС»

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостій на робота	ІРС	Конт рольні заходи
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ Й ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ ТА ЕВОЛЮЦІЇ СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ					
Тема 1. Міжнародна економічна інтеграція	4	4	4	3	Усне опитування, кейс
Тема 2. Інтеграція та її вплив на дезінтеграцію	4	4	4		кейс
Тема 3. Дослідження історичного процесу євроінтеграції	4	4	4		Усне опитування, кейс
Тема 4. Європейський Союз та його інституції в процесі роботи.	4	4	4		Усне опитування, кейс
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВИКЛИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄС У СВІТІ ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ					
Тема 5. Географічна та товарна структура міжнародної торгівлі країн ЄС.	4	4	4	3	кейс
Тема 6. Особливості спільної політики країн ЄС.	4	4	4		кейс
Тема 7. Соціальна політика країн ЄС: спільні заходи щодо інтеграції та інклюзії.	4	4	4		Усне опитування, кейс
Тема 8. Секторальні ринки ЄС: аналіз та спільні секторальні програми.	4	4	4		кейс
Тема 9. Аналіз впливу розширення ЄС на добробут європейців.	4	4	4		Усне опитування, кейс
Тема 10. Аналіз процесу виходу Великої Британії з ЄС	6	6	4		Усне опитування, кейс
Тема 11. Україна в процесах європейської економічної інтеграції	6	6	4		Ректорська робота
Тренінг			4		
Разом	48	48	48	6	

4. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ (КПЗ) (денна форма – 6 год.)

Індивідуальні завдання з дисципліни «Ринок ЄС» виконується самостійно кожним студентом та є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Ринок ЄС» й оцінюється 80 балів. Метою виконання КПЗ є поглиблене вивчення найбільш актуальних проблем сучасної світової економіки та отримання практичних навиків самостійно вирішувати конкретні наукові завдання, здійснювати науковий пошук і розвивати логічне мислення. КПЗ виконується впродовж всього семестру у відповідності до встановлених графіків, дотримання яких є необхідною передумовою допуску до здачі екзамену. Підсумкова оцінка за виконання КПЗ виставляється після захисту всіх складових завдання.

СТРУКТУРНА СХЕМА ЕТАПІВ ВИКОНАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПРАКТИЧНОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ:

1 етап. Вибрати країну-члена ЄС. Список країн-членів Європейського Союзу

Австрія	
Бельгія	
Болгарія	
Греція	
Данія	
Естонія	
Ірландія	
Іспанія	
Італія	
Кіпр	
Латвія	
Литва	
Люксембург	
Мальта	
Нідерланди	
Німеччина	
Польща	
Португалія	
Румунія	
Словаччина	
Словенія	
Угорщина	
Фінляндія	
Франція	
Хорватія	
Чехія	
Швеція	

2 етап. Дослідити: рік, причини, історія вступу обраної країни до ЄС.

Рік вступу.	Причини вступу

Оцінити процес вступу обраної країни: від переговорного процесу, підписання Асоціації про вільну торгівлю, подачі заявки на кандидата члена ЄС, затвердження обраної країни Європейською комісією, Європарламентом та Радою ЄС кандидатом на членство в ЄС, прийняття країни як країни -члена ЄС.

3 етап. Після системного аналізу студент повинен дослідити динамічні й статичні ефекти країни в процесі європейської інтеграції.

Статичні ефекти		Динамічні ефекти
<i>Ефект створення торгівлі (країна та країни-члени ЄС)</i>	<i>Ефект відхилення торгівлі (країна та країни партнери за межами ЄС)</i>	

4 етап. Проаналізувати основні макроекономічні індикатори та оцінити платіжний баланс обраної країни.

Основні макроекономічні індикатори	Роки		
	2019	2020	2021
ВВП			
ВВП на душу населення			
Рівень інфляції			
Рівень безробіття			
Зовнішній борг			

5 етап. Оцінити вирішення проблеми обраної країни в процесі прийняття спільних рішень Європейськими інституціями.

6 етап. Дослідити вплив дезінтеграційних процесів на реакцію обраної країни та її подальші кроки.

7 етап. Перспективи країни в певному інтеграційному союзі.

5. ТРЕНІНГ (ДФН) – 4 год.

Виконання Тренінгу є невід’ємною складовою 3-го модуля та його виконання оцінюється 20 балів.

1. Вибрати країну члена ЄС (ту, яку обрали для виконання КПІЗ) та проаналізувати її роль у ЄС.

2. Вплив членства в ЄС на економічний розвиток обраної країни:

- дослідити переваги членства обраної країни в ЄС, а саме:

Сфера	Переваги членства обраної країни
Спільний ринок	
Безпека	
Економічна Конкурентоспроможність	
Якість правового середовища	
Структурні фонди та фонди згуртованості	
Шенген зона	
Зовнішня політика	
Якість демократії	
Політична інтеграція	
Регіональна політика	
Прийняття цінностей	
Середовище	

- важливість європейських питань для обраної країни в наступному десятилітті:

Сфера	Актуальні питання в наступні десятиліття
Розширення єврозони	
Енергія	
Економічний розвиток в ЄС	
Міграція	
Експансія спільного ринку	
Сільське господарство	
Багатошвидкісна інтеграція	
Банківський союз	
Посилення інтеграції	
Структурні фонди	
Інституційні реформи	
Клімат та політика енергії	
Зайнятість	

- цільові кошти з бюджету ЄС для обраної країни:

Сфера	Кошти
Інфраструктура	
Наука, дослідження та інновації	
Освіта	
Середовище	
Розвиток відсталих регіонів	
Зайнятість	
Сільське господарство	
Енергія	
Підтримка бізнесу	
Соціальна політика	

- союзники обраної країни в Європейському Союзі: відносини обраної країни з обраними країнами Європейського Союзу (спільні та суперечливі інтереси):

Сфера	Спільні інтереси	Суперечливі інтереси
Енергія		
Спільна політика безпеки та оборони		
Аграрна політика		
Спільна зовнішня політика та безпека		

3. Заповнити табличку (щонайменше 10 аргументів):

Переваги членства в ЄС	Недоліки членства в ЄС

4. Висновки щодо подальших перспектив членства обраної країни в ЄС.

6. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

В процесі вивчення дисципліни «Ринок ЄС» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100-бальною шкалою:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)	Екзамен
20%	20%	20%	40%
4-5 тиждень 1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 5 балів = 20 балів) 2. Письмова робота = 80 балів	8 тиждень 1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 5 балів = 25 балів) 2. Письмова робота = 75 балів	9-10 тиждень 1. Написання та захист КПЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів	1. Тестові завдання (20 тестів по 2 бали за тест) – макс. 40 балів 2. Завдання 1 – макс. 30 балів. 3. Завдання 2 – макс. 30 балів.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

7. ГЛОСАРІЙ

Безвізовий режим між Україною та Європейським Союзом – українці вільно перетинають кордони 26 держав-членів ЄС, а також мають право в'їжджати в чотири держави-асоційованого члена союзу: Ісландію, Ліхтенштейн, Норвегію та Швейцарію. Винятками залишаються Великобританія та Ірландія, куди, як і раніше, потрібно буде оформляти національні візи.

Вертикальна інтеграція – об'єднання фірм, які функціонують у різних виробничих циклах.

Горизонтальна інтеграція – злиття фірм, які виробляють подібні або однорідні товари з метою їх подальшої реалізації через спільну систему розподілу й отримання при цьому додаткового прибутку, і супроводжується виробництвом за кордоном товарів, аналогічних тим, що виробляються в країні базування.

Дезінтеграція – це розпад цілого об'єкту на складові частини; ситуація, в якій об'єднання/союз/угруповання втрачають країну-члена через невдоволеність останньої загальними економічними, політичними, соціальними курсами політики; рішення країни припинити участь в певному об'єднанні/союзі/угрупованні.

Демонстраційний ефект – здебільшого в країнах, які є членами певних інтеграційних об'єднань, відбуваються позитивні зрушення, такі як: прискорення темпів економічного зростання, зниження рівня інфляції, підвищення соціального захисту населення, зменшення рівня безробіття тощо). Такі позитивні зрушення мають певний психологічний вплив на країни, які є за межами даного регіонального інтеграційного об'єднання, та проявляють демонстраційний ефект якнайшвидше стати його членом, навіть не маючи для цього макроекономічних передумов.

Дивергентна дезінтеграція – проявляється через фрагментацію економіки, що безпосередньо пов'язана з переорієнтацією економічних

взаємовідносин. Це свідчить про те, що властивою рисою дивергентної дезінтеграції є зміна структури торгівлі та руху факторів виробництва.

Динамічні ефекти – економічні наслідки, які виявляються на віддаленіших стадіях функціонування митного союзу.

Диференціація соціально-економічного розвитку регіонів в країнах ЄС – спостерігається при аналізі показників NUTS 2-го та 3-го рівнів, що є наслідком великих розбіжностей адміністративно-територіального устрою країн та їх соціально-економічного розвитку, обумовлених їх духовно-моральними, історичними, культурними, етнічними, соціальними, економічними та іншими чинниками.

Договір про функціонування Європейського Союзу – встановлює конкретні цілі політики ЄС, співпрацю з третіми країнами та гуманітарну допомогу.

Договірна дезінтеграція – головною ознакою цього типу є договірний характер економічної взаємодії між двома сторонами через укладення відповідних угод та розгляду певних зобов'язань;

«Жорсткий» Brexit – повний вихід Великої Британії зі складу ЄС – включаючи як єдиний ринок, так і митний союз (скасування спільних тарифів та правил); посилення контролю Сполученого Королівства над власними кордонами та процесами імміграції.

Економічний союз – передбачає не лише ліквідацію будь-яких торговельних обмежень між країнами-учасницями, проведення єдиної зовнішньоторговельної політики та вільне переміщення товарів, послуг, капіталу, громадян, а й гармонізацією внутрішньої та зовнішньої економічної, фінансової та соціальної політик (по суті – єдність). В країнах-учасницях функціонує, як правило, єдина грошова одиниця

Економічні інтеграційні угруповання країн «згори-донизу» – коли з різних політичних та соціально-економічних причин створюється інтеграційне угруповання країн, які ще не повністю відповідають критеріям інтеграційної сумісності, але в процесі подальшого регульованого і скоординованого на

наднаціональному рівні співробітництва досягають тієї чи іншої форми міжнародної економічної інтеграції.

Економічні інтеграційні угруповання країн «знизу-догори» – процес поглиблення інтернаціоналізації та транснаціоналізації господарського життя, коли домовленостям між країнами про створення зони вільної торгівлі, митного союзу чи спільного ринку передують досить тривалий період розвитку міжнародних економічних зв'язків на рівні підприємств, фірм та корпорацій.

Емігрант – особа, яка здійснює еміграцію.

Еміграція – виїзд з однієї країни з метою оселитися в іншій.

Ефект відхилення торгівлі (потоківідхиляючий ефект) – переорієнтація місцевих споживачів із закупівлі товару у ефективнішого позаінтегрального джерела постачання на менш ефективне внутрішньоінтеграційне джерело, яка відбулася внаслідок ліквідації імпорتنих мит у рамках митного союзу.

Ефект доміно – країни, які залишилися за межами регіонального інтеграційного об'єднання здебільшого відчують певні труднощі взаємовідносин із країнами, які є членами даного угруповання. Це нерідко призводить до скорочення торгівельних обсягів між партнерами, що вимагає від країни чим швидше вступити в дане інтеграційне об'єднання.

Ефект створення торгівлі (товарний ефект) – переорієнтація місцевих споживачів з менш ефективного внутрішнього джерела постачання товару на ефективніше зовнішнє джерело (імпорт), яка стала можливою внаслідок усунення імпорتنих мит у рамках митного союзу.

Зона вільної торгівлі (ЗВТ) – країни-члени усувають внутрішні тарифи на вироблені товари всередині угруповання, зберігаючи при цьому власну тарифну політику з іншими країнами.

Іммігрант – особа, яка здійснює імміграцію.

Імміграція – процес, за якого негромадяни в'їжджають в країну з метою поселення.

Інтеграція – дія або процес успішного приєднання або змішування з іншою групою людей: расової, культурної інтеграції; дія або процес

ефективного взаємопроникнення двох або більше суб'єктів; процес об'єднання двох або більше об'єктів в одну систему; процес інтернаціоналізації господарського життя, зближення, об'єднання економік ряду країн.

Компенсації – це безпосередні виплати з бюджету новим державам-членам, призначені для зрівняння різниці між розміром їх внесків до союзного бюджету та коштів, отриманих з нього.

Конфліктна дезінтеграція – особливість полягає у взаємодії держав з високою швидкістю розпаду, у цьому випадку політична система ініціює процес дезінтеграції, а економіка змушена приймати удар та підлаштовуватись під дезінтеграційні процеси.

Лісабонський договір – Європейський Парламент разом із Радою ЄС бере участь в ухваленні практично всіх законодавчих рішень; ЄС представлений Президентом Європейської Ради та Високим представником Європейського Союзу з закордонних справ і політики безпеки; Рада Євросоюзу ухвалює рішення кваліфікованою більшістю; один мільйон громадян може започаткувати громадянську ініціативу; національні парламенти мають ще тісніше співпрацювати на законодавчому рівні.

Маастрихтський договір – громадяни союзу мають отримати більше прав; необхідно продовжити співпрацю у питаннях зовнішньої політики та політики безпеки; необхідно впровадити спільну грошову одиницю (з 2002 р. євро стало такою у багатьох країнах-членах ЄС); Європейське Співтовариство має бути перетворене на союз держав під назвою Європейський Союз.

Митний союз – усунення внутрішніх тарифів між країнами-учасницями та встановлення спільного зовнішнього тарифу по відношенню до третіх країн.

Міграційна політика – цілеспрямована діяльність держави, пов'язана з регулюванням та контролюванням міграційних процесів, а також сукупність засобів для її реалізації та досягнення.

Міграція – переміщення через міжнародний кордон або територіально адміністративні межі в кордонах власної держави.

Міжнародна економічна інтеграція – якісно новий етап розвитку і форма прояву інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємоприспосовування, переплетення всіх структур національних господарств.

«М'який» Brexit – перебування Сполученого Королівства в межах єдиного ринку ЄС (наприклад, так як Норвегія) та його митного союзу (наприклад, так як Туреччина).

План Маршалла – програма технічної та фінансової допомоги, в межах якої було розроблено низку проектів технічної допомоги, інженерних проектів та економічних досліджень, які здійснювались за допомогою американських експертів з метою відновлення основних виробничих фондів та підвищення ефективності європейської промисловості.

Платник нетто – це країна, яка протягом багатьох років свідомо більше сплачує до союзного бюджету, ніж отримує з нього.

Преференційна торговельна угода – дві чи декілька країн зменшують тарифні бар'єри на імпорتنі товари, зберігаючи при цьому рівень тарифів в торгівлі з іншими країнами.

Програма COSME – спрощення процедури виходу малих та середніх підприємств на зовнішні ринки, підвищення конкурентоспроможності та створення культури ведення бізнесу.

Програма ISPA – призначена для підтримки великих інвестицій, пов'язаних з охороною середовища та транспортом.

Програма PHARE – охоплює інструменти інституційного розвитку та засоби для підтримки економічної та суспільної єдності.

Програма SAPARD – підтримка розвитку сільського господарства і сільських територій.

Програма ЄС SURE – підтримка ЄС Україні для відновлення економіки та розвитку приватного сектору.

Силова, примусова дезінтеграція – здійснюється внаслідок воєн, незаконного захоплення територій і т.п., в сучасних умовах силова

дезінтеграція проявляється через приховану або відкриту агресію деяких держав світу.

Спільний ринок – передбачає не лише ліквідацію митних податків між державами-учасницями та розробку єдиної торгівельної політики щодо третіх країн, а й розробку спільної політики розвитку окремих галузей й секторів економіки, створення умов для вільного переміщення капіталу, робочої сили, послуг, інформації та формування спільних фондів сприяння соціальному й регіональному розвитку.

Стагнуюча (латентна) дезінтеграція – характеризується тривалим періодом протікання, здебільшого виникає внаслідок об'єднання держав, які відрізняються за різними ознаками, або взаємодія країн з різними етапами інтеграції.

Статичні ефекти – економічні наслідки, які виявляються негайно після утворення митного союзу як його безпосередній результат;

Трудова міграція – пересування осіб з власних держав в інші держави з метою працевлаштування.

Трудовий мігрант – особа, яка займатиметься, займається або займалася оплачуваною діяльністю в зарубіжній державі.

Угода про асоціацію між Україною та Євросоюзом – якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» та слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні.

Шокова дезінтеграція – неочікуване, швидке рішення та вихід з інтеграційного об'єднання; є характерною для таких типів інтеграції, які були побудовані на неформальній торгівлі.

Шокова терапія – умовна назва комплексу радикальних економічних реформ, що спрямовані на «лікування» економіки держави, виведення її з економічної кризи. До таких реформ належать: Лібералізація цін, скорочення грошової маси тощо.

Brexit – процес виходу Сполученого Королівства зі складу Європейського Союзу.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бенчмаркінг регіонального розвитку країн Східної Європи: Болгарія Польща, Словаччина, Україна: моногр. / за наук. ред. докт. наук, проф. А. І. Крисоватого та докт. екон. наук, проф. Є.В. Савельєва. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 672 с.
2. Комар Н. В., Белюх Т. В., Пилипчук К. С. Brexit: виклики для Європейського союзу. Вісник Львівського університету. 2019. Випуск 46. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/index> (Серія "Міжнародні відносини").
3. Сіренко К. Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Випуск. 22, Частина 3. 2018. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/22_3_2018ua/18.pdf.
4. Думки і погляди населення України щодо євроінтеграції: аналітичний звіт. грудень 2020 р. URL: https://association4u.in.ua/docs/EUK_Omnibus_Report_UKR.pdf.
5. Мироненко Виктор. Украина и ЕС. О Некоторих аспектах украинской евроинтеграции в 2014-2019 гг. Современная Европа, 2019, № 5, с. 23–34. URL: <http://www.sov-europe.ru/images/pdf/2019/5-2019/3.pdf>.
6. Розпад ЄС неминучий? URL: <https://dostyp.com.ua/top-novina/rozpad-ies-nieminuchii>.
7. Статистичні дані Європейського комітету статистики. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
8. Клочко В.П. Зовнішньоторговельні відносини України в умовах посилення інтеграційних зв'язків. Актуальні проблеми економіки. 2018. № 11. С. 141–155.
9. Комар Н. В., Гайдуцький А. П. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Євроінтеграція та міжнародне публічне управління» (навчально-методичний посібник). Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 175 с.

10. A reminder of how Britain voted in the EU referendum – and why. LordAshcroftPolls. URL: <https://lordashcroftpolls.com>.
11. Briefing paper: Statistics on UK-EU trade, by Matthew Ward. 11 January 2019. p.13.
12. EU Referendum – Results. BBC News. URL: https://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results.
13. Katarzyna Śledziowska. Theory of Economic Integration. URL: www.wne.uw.edu.pl/~sledziowska.
14. The Schuman Declaration. URL: http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_en.htm.
15. Zave Kauffman. Ukraine and European Union. URL: <http://www.ledalliance.biz/image/art/pdf/ukraine-eu.pdf>.
16. Kristin Archick. The European Union: Questions and Answers. Congressional Research Service. October 28, 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/RS21372.pdf>.
17. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Action plan on Integration and Inclusion 2021-2027. Brussels, 24.11.2020 COM(2020) 758 final. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files_en?file=2020-11/action_plan_on_integration_and_inclusion_2021-2027.pdf.
18. Reformatting the European Integration Process: Opportunities and Risks for the Ukraine-EU Association / V. Sidenko (project manager) et al. Kyiv: Zapovit Publishing House, 2019. 228p. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_reformatting_the_european_integration_process.pdf.
19. Goodison, P. The Impact of the EU-UK Trade and Cooperation Agreement on Caribbean Exporters. International Trade Working Paper 2022/01, Commonwealth Secretariat, London. URL: https://www.cepal.org/sites/default/files/events/files/study_on_caribbean_supply_chains.pdf.

20. EU Membership and Trade. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/220968/foi_eumembership_trade.pdf.

21. John Benedetto. EU-China and U.S.-China Trade in Goods and Services. U.S. International Trade Commission (USITC). Executive Briefing on Trade, August 2019. URL: https://www.usitc.gov/publications/332/executive_briefings/eu-china_and_u_s-china_trade_in_goods_and_services_2019-08_ebot_benedetto.pdf.

22. Key statistics and trends in international trade 2019. United Nations. Geneva 2020. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2019d7_en.pdf.

23. Youri Devuyst. The European Union's competence in international trade after the treaty of lisbon. URL: <https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1060&context=gjicl>.

24. U.S.-EU Trade and Economic Relations. Congressional Research Service Informing the legislative debate since 1914. December 21, 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10931.pdf>.

Навчально-методичне видання

Наталія Володимирівна Стахова

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ
КОМПЛЕКСНОГО ПРАКТИЧНОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ
ТА ТРЕНІНГУ З ДИСЦИПЛІНИ
«РИНОК ЄС»**

Підписано до друку 16.05.2022 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 1,4. Обл.-вид. арк. 1,6.
Тираж 50 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*